

Orientacions per al funcionament de les comissions socials dels centres educatius

Inici del curs 2014-2015

Consorci d'Educació de Barcelona
Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)

Maig del 2014

ÍNDEX

1. Introducció.....	2
2. Marc normatiu	2
3. Objectius	6
4. Principis de funcionament	6
5. Actuacions bàsiques per a un bon funcionament.....	7
6. Membres i funcions de la Comissió Social.....	8
7. Circuit d'intervenció en casos de situació de risc del menor.....	10

Annexos

Annex 1: Fitxa dades menor i pla de treball individualitzat

Annex 2: Acta de reunió de comissió social.

Annex 3: Registre de casos que es tracten a la comissió social

Annex 4: Ajut per entrar a l'aplicatiu RUMI

1. Introducció

Venim d'una llarga tradició de col·laboració entre els professionals de l'educació i els dels serveis socials a la ciutat de Barcelona.

En aquests moments que està augmentant la població en situació de vulnerabilitat, és especialment necessari el treball conjunt entre els diferents serveis —cadascú des de la seva perspectiva professional— en la prevenció, la detecció i l'abordatge dels possibles factors de risc que poden incidir en els infants, els joves i les seves famílies.

El format de la coordinació entre els centres educatius, els serveis educatius i els serveis socials per a l'abordatge de la població en risc és adaptat a la realitat de cada centre educatiu.

Aquest document és una síntesi de les diferents experiències de la ciutat en l'àmbit de la col·laboració entre els professionals de l'àmbit educatiu i dels serveis socials, i vol donar eines per facilitar el funcionament de les comissions socials com a instrument de treball conjunt entre els tres serveis, per garantir la intervenció integral amb infants i famílies.

Aquest document també integra els protocols en la detecció i tractament dels casos de risc social, ja establerts:

- Protocol d'actuació pels centres educatius de Barcelona en el cas de sospita o certesa de maltractament infantil a menors
- Procediments d'intervenció del Pla integral de millora de l'escolarització i tractament de l'absentisme escolar de Barcelona.
- Acord del Consorci d'Educació de Barcelona i de l'Institut Municipal de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona en relació a la detecció de situacions d'alimentació deficient i/o inadequada del l'alumnat. El marc d'aquest acord és el "Protocol per a la detecció i seguiment de situacions de dificultat en l'alimentació d'infants i adolescents" entre el Departament d'Ensenyament i el Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya, l'Associació Catalana de Municipis i Comarques i la Federació de Municipis de Catalunya

2. Marc normatiu

2.1. Marc normatiu de l'àmbit dels serveis socials

Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència

Article 103. Intervenció dels serveis socials

1. Els serveis socials bàsics han de valorar l'existència d'una situació de risc i promoure, si escau, les mesures i els recursos d'atenció social i educativa que permetin disminuir o eliminar la situació de risc cercant la col·laboració dels progenitors o dels titulars de la tutela o de la guarda
2. Els serveis socials bàsics han de designar un professional o una professional de referència, per a cada cas, de l'infant o l'adolescent, al qual correspon avaluar-ne la situació i fer-ne el seguiment posterior.
3. Si el risc es greu i amb la intervenció dels serveis socials bàsics no s'aconsegueix disminuir o controlar la situació de risc, els dits serveis han d'elevat l'informe amb la valoració de la

situació de risc que persisteix en l'infant o l'adolescent, el resultat de la intervenció i la proposta de mesures que considerin oportunes als serveis socials especialitzats en infància i adolescència.

Article 102. Definició i concepte de risc

1. Als efectes del que estableix aquesta llei, s'entén per *situació de risc* la situació en què el desenvolupament i el benestar de l'infant o l'adolescent es veuen limitats o perjudicats per qualsevol circumstància personal, social o familiar, sempre que per a la protecció efectiva de l'infant o l'adolescent no calgui la separació del nucli familiar.
2. Són situacions de risc:
 - a) La manca d'atenció física o psíquica de l'infant o l'adolescent pels progenitors, o pels titulars de la tutela o de la guarda, que comporti un perjudici lleu per a la salut física o emocional de l'infant o l'adolescent.
 - b) La dificultat greu per a dispensar l'atenció física i psíquica adequada a l'infant o l'adolescent per part dels progenitors o dels titulars de la tutela o de la guarda.
 - c) La utilització, pels progenitors o pels titulars de la tutela o de la guarda, del càstig físic o emocional sobre l'infant o l'adolescent que, sense constituir un episodi greu o un patró crònic de violència, en perjudiqui el desenvolupament.
 - d) Les mancances que, pel fet que no poden ésser adequadament compensades en l'àmbit familiar, ni impulsades des d'aquest mateix àmbit per a llur tractament mitjançant els serveis i recursos normalitzats, puguin produir la marginació, la inadaptació o el desemparament de l'infant o l'adolescent.
 - e) La manca d'escolarització en edat obligatòria, l'absentisme i l'abandó escolar.
 - f) El conflicte obert i crònic entre els progenitors, separats o no, quan anteposen llurs necessitats a les de l'infant o l'adolescent.
 - g) La incapacitat o la impossibilitat dels progenitors o els titulars de la tutela o de la guarda de controlar la conducta de l'infant o l'adolescent que provoqui un perill evident de fer-se mal o de perjudicar terceres persones.
 - h) Les pràctiques discriminatòries, pels progenitors o titulars de la tutela o de la guarda, contra les nenes o les noies, que comportin un perjudici per a llur benestar i llur salut mental i física, incloent-hi el risc de patir l'ablació o la mutilació genital femenina i a violència exercida contra elles.
 - i) Qualsevol altra circumstància que, en el cas que persisteixi, pugui evolucionar i derivar en el desemparament de l'infant o l'adolescent.

Ordre BSF/331/2013, de 18 de desembre, per la qual s'aproven les llistes d'indicadors i factors de protecció dels infants i adolescents

Article 1. Objecte

- 1.1 L'objecte d'aquesta disposició es establir les llistes d'indicadors i factors de risc i protecció necessaris per a la valoració de les situacions de desprotecció dels infants i adolescents, en aplicació de l'article 79 de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i oportunitats en la infància i adolescència

2.2. Marc normatiu de l'àmbit educatiu

Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació

Preàmbul

Estableix com a objectiu prioritari que els centres que presten el Servei d'Educació a Catalunya adequin llur acció educativa per a atendre la diversitat i les necessitats educatives específiques, promoguin la inclusió dels alumnes i s'adaptin millor a llur entorn socioeconòmic

Article 21. Drets dels alumnes

- 1.) Rebre una atenció especial si es troben en una situació de risc que eventualment pugui donar lloc a situacions de desemparament.

Article 57. Educació bàsica

5. Els centres que imparteixen l'educació bàsica han d'adoptar les mesures pertinents per a atendre la diversitat de l'alumnat i per a continuar la comesa de detecció i prevenció de les dificultats d'aprenentatge.

Article 77. Criteris que orienten l'organització pedagògica dels centres

1. En el marc de l'autonomia dels centres educatius, els criteris que regeixen a cada centre l'organització pedagògica dels ensenyaments han de contribuir al compliment dels principis del sistema educatiu i han de fer possible:
 - a) La integració dels alumnes procedents dels diversos col·lectius, en aplicació del principi d'inclusió.

Article 91. Projecte educatiu

2. El projecte educatiu contribueix a impulsar la col·laboració entre els diversos sectors de la comunitat educativa i la relació del centre amb l'entorn social.

Article 142. el director o directora

9. El director o directora, en l'exercici de les seves funcions, té la consideració d'autoritat pública i gaudeix de presumpció de veracitat en els seus informes i d'ajustament a la norma en les seves actuacions, llevat que es provi el contrari. El director o directora, en l'exercici de les seves funcions, és autoritat competent per a defensar l'interès superior de l'infant.

Decret 102/2010, del 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius

La finalitat d'aquest decret és aplicar els preceptes que estableix la Llei per tal que l'exercici de l'autonomia sigui compatible amb el funcionament integrat del sistema.

Decret 142/2007, del 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària

Capítol VII, article 18. Autonomia pedagògica dels centres

Cada centre elaborarà el seu projecte educatiu [...] que establirà els principis per a l'atenció a la diversitat de l'alumnat i l'acció tutorial.

Decret 143/2007, del 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria

Article 23. Autonomia de centres

3. Cada centre elaborarà el seu projecte educatiu, en el qual, a més dels valors, objectius i prioritats d'actuació, especificarà els principis bàsics per al desenvolupament curricular i el tractament transversal en les diverses matèries, els objectius de l'educació per la ciutadania i els drets humans. El projecte educatiu tindrà en compte les característiques de l'entorn social, cultural i sociolingüístic del centre; farà palès el respecte al principi de no discriminació i d'inclusió educativa com a valors fonamentals; i establirà els principis per a l'atenció a la diversitat de l'alumnat i l'acció tutorial, així com per a l'elaboració del pla de convivència i del projecte lingüístic del centre.

Resolució: Document per a l'organització i la gestió dels centres, de publicació anual, que preveu la constitució de la Comissió d'atenció a la diversitat (CAD) a fi de planificar, promoure i fer el seguiment d'actuacions que es duguin a terme per atendre la diversitat de necessitats educatives dels alumnes.

2.3. Marc normatiu sobre protecció dades personals

Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència

Article 24. Actuació de les administracions públiques

2. Les administracions implicades han de col·laborar i actuar coordinadament. Especialment en matèria de protecció dels infants i els adolescents, els serveis públics estan obligats a facilitar la informació requerida pel departament competent en matèria de protecció dels infants o adolescents [...], i a portar terme les actuacions de col·laboració necessàries per a protegir-los. Les dades que es poden cedir entre administracions sense consentiment de la persona afectada són les econòmiques, laborals, socials, educatives, de salut, policials i penals dels menors i de llurs progenitors, tutors o guardadors.

Llei orgànica 15/1999, del 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal

Article 11. Comunicació de dades

1. Les dades de caràcter personal objecte del tractament només poden ser comunicades a un tercer per al compliment de finalitats directament relacionades amb les funcions legítimes del cedent i del cessionari amb el consentiment previ de l'interessat.
2. El consentiment que exigeix l'apartat anterior no és necessari:
 - a) *Quan la cessió està autoritzada en una llei (és el cas de l'article 24 de la Llei 14/2010).*

3. Objectius

3.1. Objectiu general

Reduir i/o prevenir els possibles factors de risc en els infants i els adolescents escolaritzats, mitjançant el treball conjunt dels diferents serveis que incideixen tant en els menors com en les seves famílies, per garantir llur desenvolupament integral.

3.2. Objectius operatius

- Informar i valorar possibles situacions de risc en l'alumnat del centre educatiu.
- Elaborar i posar en funcionament les estratègies i els recursos que són necessaris per a una bona escolarització dels infants i adolescents, amb la coordinació de tots els serveis i l'establiment d'un pla de treball individualitzat, tant per a l'infant i l'adolescent, com per a les seves famílies.
- Promoure estratègies grupals i/o comunitàries d'actuació conjunta per abordar problemàtiques comunes.

4. Principis de funcionament

- És convenient que el centre educatiu concreti, en el marc de les Normes d'organització i funcionament del centre (NOFC) i del Projecte educatiu del centre (PEC), com establirà el treball de coordinació amb els serveis socials i els membres del centre i professionals externs que formaran part de la Comissió Social (CS), preferentment a partir del marc que suposa la Comissió d'atenció a la diversitat (CAD)
- Per tal de facilitar la tasca de detecció dels factors de risc i la idoneïtat o no de la derivació, es facilita accés a l'aplicació RUMI (Sistema de suport a la gestió del risc social en la infància i l'adolescència).

Web del Departament de Benestar Social i Família (web RUMI)

<http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.318327c7107bbec91285ea75b0c0e1a0/?vgnextoid=263b31a45e5a4210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=263b31a45e5a4210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>

- La proposta d'intervenció dels casos als serveis socials es farà mitjançant la CS. En situacions que requereixin atenció preferent en el període entre les comissions, es farà directament des de la direcció del centre escolar a la direcció del Centre de Serveis Socials (CSS) o professional en qui delegui.
- Les principals tasques de la CS són les següents:
 - Identificar els casos en què la situació de risc és puntual o de caire socioeconòmic, que només demanarà un seguiment puntual i intercanvi d'informació, i distingir-los dels casos més complexos, en què caldrà establir un pla de treball individualitzat (model-annex1).
 - Seguir els casos en què s'ha determinat un pla de treball individualitzat.

- Compartir informació respecte d'activitats i serveis de l'entorn, que poden ser d'interès per a la CS.
 - Fer propostes i anàlisis de possibles actuacions grupals, derivades de problemàtiques al centre o al seu entorn.
- És convenient aixecar acta dels acords consensuats (model- annex 2)
 - S'ha de garantir la confidencialitat del que es tracta a la CS.

5. Actuacions bàsiques per a un bon funcionament

5.1. Inici de curs

- Fixar el calendari en funció de les necessitats detectades pels participants en cada centre educatiu.
- Establir la secretaria de la CS.
- Definir les línies estratègiques de la CS per al curs escolar.
- Elaborar una llista inicial d'alumnes que requereixen algun tipus d'actuació social i/ o seguiment per part dels membres de la CS, els quals han de tenir en compte la llista del curs anterior, els informes de l'EAP sobre alumnat amb necessitats educatives especials vinculades amb situacions socials o culturals desfavorides (NEESCD), dels serveis socials bàsics (SSB), de la Comissió d'Absentisme... (model annex-3)
- Establir una llista d'alumnes que requereixen una actuació prioritària (segons els criteris de prioritització establerts en funció del risc) per part de tots els serveis. Es tracta de casos en què l'actuació preventiva o de suport té un pronòstic favorable.
- Establir la metodologia de treball de la CS, així com les eines que utilitzarà (models-plantilles).
- Definir, si és possible, les possibles accions grupals i/o comunitàries.

5.2. Durant el curs

- Fer el seguiment dels plans de treball individualitzat.
- Fer el seguiment dels acords de la CS.
- Fer el retorn de les actuacions realitzades pels diferents professionals referent a cada alumne (SSB, tutor/a, EAP...), que ha de quedar reflectit en l'informe de seguiment individualitzat (model- annex 1) i en l'acta (model- annex 2).
- Valorar noves situacions de possible risc.
- Dissenyar propostes d'actuació respecte de problemàtiques i/o accions de tipus grupal o col·lectiu que tinguin lloc dins o fora dels centres.

5.3. Final del curs

- Avaluar l'actuació i els resultats de la CS en funció dels objectius establerts a l'inici de curs, i concretar les propostes de futur.

Proposta d'indicadors d'execució:

- Nombre de comissions realitzades
- Nombre d'alumnes atesos per la CS:
 - Franja d'edat
 - Tipologia de risc
 - Nombre de casos detectats de nou durant el curs
- Nombre de plans de treball individualitzat

- Projectes compartits

Proposta d'indicadors d'impacte:

- Nre. de situacions que han millorat
- Valoració de l'acompliment dels acords de la CS
- Grau de satisfacció dels participants

6. Membres i funcions de la Comissió Social

6.1. Membres

- Director/a del centre i/o persona en qui delegui, que exerceix la presidència de la CS
- Treballador/a social i/o psicopedagog/a de l'EAP
- Altres professionals de la CS, com ara de la Comissió d'Atenció a la Diversitat (CAD), del CSS o d'altres agents, que tinguin rellevància en els casos que s'han de tractar
- Professional referent dels serveis socials

El referent dels serveis socials és determinat pel domicili de la majoria d'alumnes del centre educatiu. Si es dona el cas que els alumnes provenen de diverses zones o districtes (al voltant aproximadament del 50 %), caldran dos referents dels dos CSS. En el cas que el nombre de casos d'un altre barri o districte, sigui minoritari, el referent facilitarà la informació i el contacte amb el CSS corresponent.

En el cas dels centres que tenen alumnes en municipis veïns, caldrà definir quines han de ser les vies de coordinació.

6.2. Funcions

6.2.1. Director/a del centre i/o persona en qui delegui

- Presideix la CS.
- Convoca les reunions i elabora l'ordre del dia amb les dades dels alumnes a tractar.
- Fixa el calendari de les reunions de tot el curs.
- Prioritza els casos que requereixen una anàlisi o intervenció.
- Fa el retorn de la informació i dels acords presos a la CS als tutors/es implicats.

6.2.2. Professional de l'Equip d'Assessorament i Orientació Pedagògica (EAP)

- Aporta la informació necessària dels casos que el centre educatiu ha de tractar: informes de NEESCD, absentisme, informació de seguiment de l'alumnat...
- Du a terme les actuacions que es deriven dels acords presos a la CS.
- Realitza la convocatòria de la primera entrevista de les famílies amb serveis socials en el centre educatiu.
- Assessoria la direcció del centre en les situacions en què hi ha dubtes sobre si l'observació feta des de l'escola es pot considerar de risc, abans de tractar el cas a la CS.
- Fa intervencions complementàries amb els professionals dels serveis socials (entrevistes conjuntes, acompanyaments en el traspàs dels casos no vinculats amb els serveis socials...) en l'àmbit del Pla de treball individualitzat.

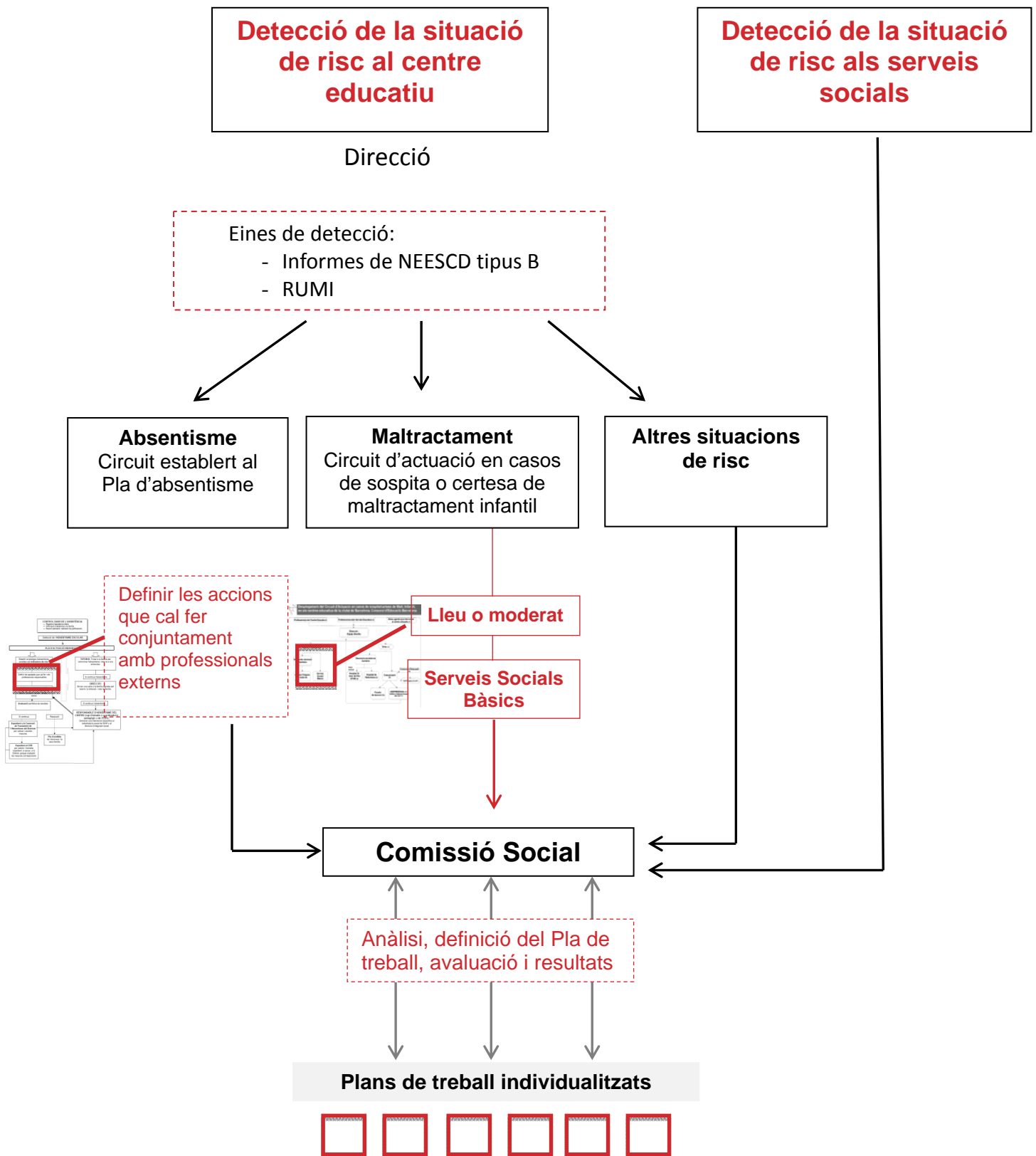
- Aporta pautes i criteris d'intervenció davant de situacions absentisme ("Pla integral de millora de l'escolarització i tractament de l'absentisme escolar de Barcelona) i instruments de detecció i valoració al centre davant de situacions de maltractament.
- Si s'escau, estableix contacte amb els serveis socials de fora del municipi.

Aporta informació dels recursos de la comunitat i del barri.

6.2.3. Professional dels Serveis Socials Bàsics (SSB)

- Aporta la informació necessària i requerida a l'ordre del dia per poder dur a terme, conjuntament amb el referent de l'àmbit educatiu, les actuacions concretes que calgui realitzar.
- Porta a terme les actuacions que es deriven dels acords que es prenen a la CS.
- Traslada als professionals dels CSS la informació referent als alumnes i les seves famílies dels quals fa el seguiment social, i també els acords presos.
- Assessora en les situacions en què hi ha dubtes sobre si l'observació feta des de l'escola es pot considerar de risc social.

7. Circuit d'intervenció en casos de situació de risc del menor

ANEXOS

Annex 1: Fitxa dades menor i pla de treball individualitzat

INFORMACIÓ DEL CENTRE (Escolar o Serveis Socials)

- ✓ Centre que detecta :
- ✓ Data:
- ✓ Nom del/la tutor/a o professional :
- ✓ Curs:
- ✓ Intervenció de l'EAP: Nom del professional:

DADES DE L'ALUMNE

- ✓ Nom i Cognoms:
- ✓ Data naixement:
- ✓ Nom de la mare: Nom del pare:
- ✓ Adreça :
- ✓ Telèfon:
- ✓ Germans (nom cognoms i edat/ centre educatiu):
 -
 -
 -
- ✓ És atès per algun servei extern? Hi va?

aquesta fitxa se li adjuntarà la graella d'indicadors de simulador RUMI (una vegada s'ha omplert es pot imprimir)

Web del Departament de Benestar Social i Família (web RUMI)

<http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.318327c7107bbec91285ea75b0c0e1a0/?vgnextoid=263b31a45e5a4210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=263b31a45e5a4210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>

PLA DE TREBALL CONJUNT

REFERENT CENTRE ESCOLAR:

REFERENT SERVEIS SOCIALS:

DATA	OBJECTIUS	ACCIONS A REALITZAR	RESPONSABLE ACCIÓ	TEMPORITZACIÓ	SEGUIMENT/RESULTATS

OBSERVACIONS:

Data i motiu del tancament del cas

Annex 3: Registre de casos que es tracten a la comissió social

Centre Educatiu:

Curs:

Nom alumne	Adreça	Nivell	Tutor	Referent SS	altres professionals i/o entitats referents	Tipologia*	Estat: Result/En procés/ / cronificat

***Tipologia:**

- **Socioeconòmic**
- **Risc lleu, moderat, greu, desempament (segons RUMI)**

Annex 4: Ajut per entrar a l'aplicatiu RUMI

Generalitat de Catalunya
www.gencat.cat

inici

BENVINGUT/UDA al Sistema de suport a la gestió del risc social en la infància i l'adolescència

rumi
Registre Unificat
de Maltractament Infantil

Què és el sistema? Què pretén? Què permet? Com funciona?

Generalitat de Catalunya - 2009

inicia simulació